

Danchenko I. O. Organizational and pedagogical conditions for ensuring inclusion of persons with special educational needs in the educational process of higher education institutions

The article emphasizes that today the economy of Ukraine needs a productive higher education system that would meet national interests and global development trends and provide training for specialists. One of the priorities of modern education is to ensure equal rights for all subjects of the educational process, including students with special educational needs.

It is proved that the effectiveness of ensuring full inclusion of persons with special educational needs in the educational process of higher education institutions depends on the complex organizational and pedagogical conditions for ensuring full inclusion of persons with special educational needs in the educational process of institutions of higher education. The first organizational and pedagogical condition is the development and implementation of a program of full inclusion of persons with special educational needs in the educational process of institutions of higher education, whose main tasks are to familiarize all participants of the educational process of the institution of higher education with the essence, principles, functions of inclusive education; formation of positive motivation regarding the need to ensure full inclusion of persons with special educational needs in the educational process of institutions of higher education; development of skills and behaviors of socially mature behavior in conditions of inclusion; forming communicative tolerant relationships in the process of life and communication, the ability to be responsible for the choice of active citizenship in defending the rights and freedoms, interests of the individual, regardless of their unique features, interests, abilities and educational needs. The second organizational and pedagogical condition is the preparation of teachers to ensure full inclusion of persons with special educational needs in the educational process of higher education institutions and involves the organization of purposeful work in order to form a high level of teachers' readiness for the implementation of relevant activities. The third organizational and pedagogical condition is the formation of the educational space of the institution of higher education tolerant to inclusion of persons with special educational needs. The fourth organizational and pedagogical condition is pedagogical monitoring of the effectiveness of ensuring full inclusion of persons with special educational needs in the educational process of institutions of higher education.

Key words: conditions, organizational and pedagogical conditions, inclusion, inclusive education, persons with special educational needs, educational space, pedagogical monitoring.

УДК 378

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.73-1.20>

Демянчук М. Р.

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ СЕСТРИНСЬКОЇ СПРАВИ**

Аргументовано, що реформаційні тенденції в медичній сфері зумовлюють оновлення системи професійної підготовки майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи. Вибір напрямів удосконалення навчання студентів означеної спеціальності передбачає створення в медичному коледжі такого освітнього середовища, у якому поєднуюватимуться різні чинники: формування в майбутніх медичних сестер стійких мотивів професійного становлення як компетентних і висококваліфікованих фахівців на основі усвідомлення професійних цінностей і власного потребоособистісного зростання; вплив на особистість студента оптимальних педагогічних засобів і технологій навчання з використанням сучасного навчально-методичного забезпечення, оновленого змісту навчального матеріалу, педагогічної майстерності педагогічного корпусу медичного коледжу; інтеграція теоретичної та практичної підготовки студентів з метою вироблення необхідних умінь і навичок, які свідчатимуть про готовність майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи до роботи за фахом; усвідомлення студентами своєї професійної ідентичності з професійною діяльністю молодшого сестринського персоналу тощо.

Означені характеристики враховано у визначенні таких педагогічних умов професійної підготовки майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи, як створення мотиваційно-ціннісного професійно зорієнтованого освітнього середовища в медичному коледжі; спрямування компетентнісного підходу на забезпечення міждисциплінарно-інтегративної теоретичної підготовки; конвергенція інтерактивного, проблемного й симуляційного навчання в практикоорієнтованій підготовці майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи; формування професійної ідентичності в професійно мобільних майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи.

Узагальнено, що оновлення системи професійної підготовки майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи передбачає розроблення, методичне забезпечення та реалізацію оптимальних педагогічних умов, які сприятимуть створенню такого освітнього середовища, у якому в студентів медичних коледжів формуватимуться чітко визначені ознаки сучасного фахівця, що свідчать про його готовність до професійної діяльності

Ключові слова: педагогічні умови, медичний коледж, сестринська справа, молодші спеціалісти, професійна підготовка.

Реформаційні процеси, які спостерігаються в сучасному суспільстві, передбачають кардинальні зміни в усіх сферах життя людини. Особливо відчутними для кожного члена суспільства є трансформації в медичній сфері, позаяк торкаються проблем, пов'язаних зі здоров'ям людини й отриманням необхідних і кваліфікованих медичних послуг. Водночас медична реформа стосується не тільки організації роботи персоналу в усіх лікувальних, профілактичних та інших закладах охорони здоров'я. Ураховувати реформаційні тенденції

в означеній сфері покликані й медичні заклади освіти, що зумовлює оновлення системи професійної підготовки майбутніх фахівців медицини, зокрема молодших спеціалістів сестринської справи, адже кадрове забезпечення медсестринським персоналом не можна вважати задовільним. Отже, актуалізується створення сучасного освітнього середовища в медичних коледжах, де здобувають освіту майбутні молодші спеціалісти сестринської справи. Таке середовище набуває певних специфічних ознак завдяки визначенню, навчально-методичному забезпеченню та реалізації педагогічних умов, які дають змогу викладачам оновити освітній процес у медичних коледжах, а студентам – підвищити рівень готовності до майбутньої професійної діяльності.

Теоретичний аналіз наукових літературних джерел свідчить, що проблема забезпечення освітнього середовища професійної підготовки медичних сестер педагогічними чинниками (умовами) була предметом наукових розвідок багатьох дослідників. Так, О. Неловкіна-Берналь визначала педагогічні умови формування професійної спрямованості студентів медичних спеціальностей [4], проте дослідницею не визначено специфіки тих педагогічних умов, які доцільно використовувати саме в підготовці сестринського персоналу. У науковій розвідці М. Попіль та І. Галян з'ясовано умови становлення професійної ідентичності майбутніх медсестер [5], однак це були психологічні умови, а не педагогічні. У статті О. Яшук визначено педагогічні умови формування професійної культури майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи, де автором акцентовано увагу на культурологічній спрямованості змісту фахової підготовки та позанавчальної діяльності й необхідності усвідомлення майбутніми молодшими спеціалістами сестринської справи значущості професійної культури [8, с. 436]. У дисертаціях О. Андрійчук [1], О. Маркович [3], Н. Чорнобрової [7] та ін. також виокремлювалися специфічні педагогічні чинники, які спрямовувалися на досягнення відповідних цілей у професійній підготовці майбутніх медичних сестер. Проте осучаснення традиційної системи підготовки майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи потребує, на нашу думку, нових педагогічних умов, обґрунтування яких визначено **метою статті**.

Вибір напрямів удосконалення результативності професійної підготовки майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи передбачає створення в медичному коледжі такого освітнього середовища, у якому поєднуюватимуться різні чинники:

- формування в майбутніх медичних сестер стійких мотивів професійного становлення як компетентних і висококваліфікованих фахівців на основі усвідомлення професійних цінностей і власного потреб-особистісного зростання;
- вплив на особистість студента оптимальних педагогічних засобів і технологій навчання, обраних викладачами з використанням сучасного навчально-методичного забезпечення, оновленого змісту навчального матеріалу, педагогічної майстерності педагогічного корпусу медичного коледжу;
- інтеграція теоретичної та практичної підготовки студентів з метою вироблення необхідних умінь і навичок, які свідчать про готовність майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи до роботи за фахом, усвідомлення ними своєї професійної ідентичності з професійною діяльністю молодшого сестринського персоналу тощо.

Отже, у визначенні педагогічних умов урахувалися окреслені аспекти. Першою педагогічною умовою визначено створення мотиваційно-ціннісного професійно зорієнтованого освітнього середовища в медичному коледжі. Формування в студентів стійких мотивів до будь-якої діяльності (у контексті дослідження – це мотивація до опанування спеціальністю молодшого спеціаліста сестринської справи) передбачає усвідомлення ними важливості здобуття професійної кваліфікації, прийняття навчання в медичному коледжі як особистісної цінності. Тому в обґрунтуванні сутності означеної педагогічної умови враховано теоретичні напрацювання науковців стосовно процесів аксіологізації – установа та усвідомлення особистісної значущості й ціннісного ставлення опанування професією, формування мотивації та мотивів у професійній підготовці студентів медичних коледжів. Ураховано розкриття сутності мотивації, що відображено в психологічній енциклопедії, де мотивація розглядається як система спонукань, які зумовлюють активність особи, визначають її спрямованість, використовують під час вивчення причин і механізмів поведінки людини [6, с. 212].

У контексті визначення особистісної значущості й цінності здобуття студентами медичних коледжів спеціальності молодшого спеціаліста сестринської справи враховувався різновид мотивації діяльності – мотивація досягнень, яка зумовлена прагненням людини до досягнення успіху в різних видах діяльності [6, с. 213]. Отже, мотивація студентів досягнути високого рівня готовності до майбутньої професійної діяльності зумовлена усвідомленням цінності такого процесу та його результату. Саме тому важливим чинником оновлення системи професійної підготовки майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи є поєднання мотиваційної та ціннісної сфер на основі створення мотиваційно-ціннісного професійно зорієнтованого освітнього середовища в медичному коледжі.

Досягнення студентами окресленої мети – готовності до майбутньої роботи за фахом – можливе лише в результаті ґрунтовної теоретичної та практичної підготовки майбутніх медичних сестер. Позаяк у медичних коледжах здебільшого розпочинають навчання особи після закінчення 9 класу, то студенти цієї групи вивчають як загальноосвітні предмети, що відповідають навчальним планам і програмам за 10–11 класи, так і дисципліни професійно спрямованого змісту. Саме інтеграція різнопланової теоретичної підготовки

студентів створює підґрунтя для реалізації компетентнісного підходу в освітньому середовищі медичних коледжів, адже майбутні молодші спеціалісти сестринської справи покликані опанувати різні види компетенцій:

– соціально-особистісні компетенції (підтримка необхідного для професійної діяльності інтелектуального рівня; володіння креативним і системним мисленням; знання критеріїв оцінювання якості результатів діяльності; розуміння сутності загальнолюдських проблем і дотримання здорового способу життя; розуміння та сприйняття етичних норм ділового спілкування тощо);

– загальнонаукові компетенції (базові уявлення про основи філософії, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей; базові знання з медичної соціології, історії медицини та медсестринства, основ права та законодавства в охороні здоров'я, основ психології та міжособистісного спілкування, знання в галузі інформатики й сучасних інформаційних технологій тощо);

– інструментальні компетенції (знання норм ділового спілкування, мовленнєва компетентність, навички роботи в комп'ютерних мережах тощо);

– професійні компетенції (загальнопрофесійні, спеціалізовано-професійні) [2].

На основі узагальнення сукупності компетенцій, які необхідно враховувати в професійній підготовці майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи, визначено другу педагогічну умову дослідження: спрямування компетентнісного підходу на забезпечення міждисциплінарно-інтегративної теоретичної підготовки студентів.

Водночас урахувався зв'язок теоретичної та практичної підготовки майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи, адже основна робота фахівців означеної кваліфікації передбачає комунікативний контакт із пацієнтами, виконання чітких маніпуляцій тощо. Опанувати відповідні вміння й навички студенти покликані ще в процесі професійної підготовки. Тому викладачі використовують на заняттях педагогічні технології, які сприятимуть засвоєнню студентами оптимальних і правильних дій для кваліфікованої роботи за фахом.

Так, для апробації власного рівня готовності до професійної комунікації студенти медичних коледжів залучаються до активної міжособистісної взаємодії в процесі виконання інтерактивних завдань. Отже, у результаті участі в дидактичних іграх професійного змісту, виконання ситуативних завдань під час навчальних тренінгів у майбутніх медичних сестер формуються вміння й навички встановлювати позитивні безконфліктні взаємини в спілкуванні з пацієнтами та їхніми родичами, організувати оптимальну професійно-комунікативну взаємодію з колегами (лікарями й медсестринським персоналом).

Позаяк неможливо в навчальному процесі передбачити всі можливі ситуації, які можуть виникати в професійній роботі майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи, викладачі пропонують студентам вирішувати проблемні ситуації професійного змісту. Відбувається поглиблений аналіз і відбір найбільш правильних дій учасників таких проблемно-ситуативних завдань. Студенти набувають практичного досвіду самостійно вирішувати складні професійні завдання. У них формується готовність до організації правильної професійної діяльності навіть у таких ситуаціях, які не розглядалися в процесі навчання в медичному коледжі.

Для апробації набутих професійних умінь і навичок доречним є використання професійно-симуляційних завдань, щоб майбутні молодші спеціалісти сестринської справи без зайвих переживань та остраху помилитися мали змогу продемонструвати свої вміння й навички спочатку не "біля ліжка хворого", а в змодельованій ситуації симуляційного навчання. Такі методичні прийоми сприятимуть виробленню студентами доцільних алгоритмів виконання професійних дій.

Отже, актуалізується реалізація третьої педагогічної умови: конвергенція інтерактивного, проблемного та симуляційного навчання в праксеологічній підготовці майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи.

Зазначимо, що зміст професійної підготовки студентів у медичних коледжах урахує різнопланову спрямованість майбутньої професійної діяльності випускників, що передбачає формування в них готовності до професійної мобільності за фахом. Тому важливою в підготовці студентів є їхня професійна ідентифікація з медичними сестрами, які можуть працювати в різних відділеннях закладів охорони здоров'я. Із цією метою викладачі використовують інтерактивно-проблемні, ситуативні та симуляційні завдання в процесі вивчення таких дисциплін:

– "Медсестринство в педіатрії" – для ознайомлення студентів із методикою медсестринського обстеження новонароджених дітей, їх вигодовування, надання невідкладної допомоги дітям із симптомами різних захворювань;

– "Медсестринство в акушерстві", що дає змогу опанувати досвід надання акушерської допомоги;

– "Медсестринство в гінекології", що готує студентів до використання загальних методів обстеження гінекологічних хворих і догляду за ними;

– "Медсестринство в інсектології", що розширює уявлення студентів про інфекційні хвороби та спрямовує на організацію правильної медсестринського процесу в разі інфекційних хвороб;

– "Медсестринство в офтальмології", де студенти опановують досвід організації медсестринського процесу в разі захворювань органу зору;

– "Медсестринство в отоларингології", у процесі вивчення якої студенти мають змогу продемонструвати власні вміння й навички використовувати методи обстеження хворих з різними видами патології та надання сестринської допомоги особам із захворюваннями носа, глотки, гортані, вуха;

– “Медсестринство в онкології”, що спрямовує студентів на засвоєння основних методів обстеження й догляду онкологічних хворих тоо.

Також має певну специфіку робота медичних сестер у дерматології та венерології, сімейній медицині, геронтології, геріатрії та паліативній медицині, психіатрії, наркології, неврології, у сфері громадського здоров'я й у громадському медсестринстві.

Отже, студенти медичних коледжів покликані опанувати всі можливі напрями професійної діяльності, що свідчить про їхню готовність до професійної мобільності в роботі за фахом у різних спеціальних відділеннях лікувальних установ. Проте, щоб бути кваліфікованим фахівцем в окремій сфері, майбутнім молодшим спеціалістам сестринської справи необхідно перебувати в ситуації постійного професійного самовдосконалення. Доречною тут буде систематична професійна самоідентифікація, що передбачає встановлення особю відповідності власного рівня готовності до сучасних умов роботи за фахом з ідеальними зразками виконання професійних функцій медичної сестри відповідної кваліфікації й вимогами, які висуваються до молодших спеціалістів сестринської справи (далі – МССС). Щоб навчити студентів здійснювати таке порівняння, реалізовано четверту педагогічну умову – формування професійної ідентичності професійно мобільних МССС. Означена педагогічна умова передбачає формування готовності студентів працювати в різних відділеннях лікарень і поліклінік.

Висновки. Оновлення системи професійної підготовки майбутніх МССС передбачає розроблення, методичне забезпечення та реалізацію оптимальних педагогічних умов, які сприятимуть створенню такого освітнього середовища, у якому в студентів медичних коледжів формуватимуться чітко визначені ознаки сучасного фахівця, що свідчать про його готовність до професійної діяльності: стійка мотиваційно-ціннісна установка до опанування обраного фаху; професійна компетентність на основі міждисциплінарно-інтегративної теоретичної підготовки; готовність до виконання правильних професійних дій, яка формується в умовах конвергенції інтерактивного, проблемного та симуляційного навчання в праксеологічній підготовці МССС; усвідомлення студентами професійної ідентичності як професійно мобільного фахівця, готового працювати в різних галузях надання медичної допомоги.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у створенні навчально-методичного комплексу ситуативних завдань, які можна використовувати в процесі реалізації визначених педагогічних умов.

Використана література:

1. Андрійчук О. Я. Виховання гуманності у студентів медичного коледжу в процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Київ, 2003. 21 с.
2. Галузевий стандарт вищої освіти України. Освітньо-кваліфікаційна характеристика молодшого спеціаліста (Галузь знань 1201 Медицина. Напрямок підготовки 6.120101 Сестринська справа. Спеціальність 5.12010102 Сестринська справа. Кваліфікація 3231 Сестра медична). Київ : Вид. МОН України, 2011. 71 с.
3. Маркович О. В. Формування професійних умінь майбутніх медичних сестер хірургічного профілю засобами алгоритмізації : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2008. 284 с.
4. Неловкіна-Бернал О. А. Педагогічні умови формування професійної спрямованості студентів медичних спеціальностей. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2010. № 10 (197). С. 12–21.
5. Попіль М. І., Галіан І. М. Психологічні умови становлення професійної ідентичності майбутніх медсестер. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія “Психологічна”*. 2008. Вип. 1. С. 130–141.
6. Психологічна енциклопедія / автор-упорядник О. М. Степанов. Київ : Академвидав, 2006. 424 с.
7. Чорнобрива Н. В. Підготовка майбутніх фельдшерів до професійної діяльності у процесі виробничої практики : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Хмельницька гум.-пед. акад. Хмельницький, 2018. 20 с.
8. Яшук О. В. Педагогічні умови формування професійної культури майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи. *Молодий вчений*. 2017. № 9 (49). С. 433–436.

References:

9. Andriichuk, O.Ya. (2003). Vykhovannia humannosti u studentiv medychnoho koledzhu v protsesi fakhovoi pidhotovky [Education of humanity at students of medical college during special preparation]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
10. Haluzevyi standart vyshchoi osvity Ukrainy. Osvitno-kvalifikatsiina kharakterystyka molodshoho spetsialista (Haluz znan 1201 Medytsyna. Napriam pidhotovky 6.120101 Sestrynska sprava. Spetsialnist 5.12010102 Sestrynska sprava. Kvalifikatsiia 3231 Sestra medychna) [Industry standard of higher education of Ukraine. Educational and qualification characteristics of junior specialist (Knowledge area 1201 Medicine. Direction of preparation 6.120101 Nursing. Specialty 5.12010102 Nursing. Qualification 3231 Nurse)]. (2011). K.: Vydavnytstvo MON Ukrainy [in Ukrainian].
11. Markovych, O.V. (2008). Formuvannia profesiinykh umin maibutnykh medychnykh sester khirurhichnoho profilu zasobamy alhorytmizatsii [The forming of the professional skills of future nurses of the surgical profile by the means of algorithms]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
12. Nelovkina-Bernal, O.A. (2010). Pedagogichni umovy formuvannia profesiinoi spriamovanosti studentiv medychnykh spetsialnostei [Pedagogical conditions of formation of professional orientation of medical specialties students]. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka – Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University*, 10 (197), 12–21 [in Ukrainian].
13. Popil, M.I., & Halian, I.M. (2008). Psykholohichni umovy stanovlennia profesiinoi identychnosti maibutnykh medsester [Psychological conditions of formation of professional identity of future nurses]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Seriya psykholohichna – Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs. Psychological Series*, issue 1, 130–141 [in Ukrainian].

14. Stepanov, O.M. (Eds.). (2006). *Psykhologichna entsyklopediia [Psychological encyclopedia]*. Kyiv: Akademydav [in Ukrainian].
15. Chornobryva, H.V. (2018). *Pidhotovka maibutnikh feldsheriv do profesiinoi diialnosti u protsesi vyrobnychoi praktyky [Future paramedics training for professional activity in the process of production practice]. Extended abstract of candidate's thesis.* Khmelnytskyi: Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy [in Ukrainian].
16. Yashchuk, O.V. (2017). *Pedahohichni umovy formuvannia profesiinoi kultury maibutnikh molodshykh spetsialistiv sestrynskoi spravy [Pedagogical conditions of formation of professional culture of future junior specialists in nursing]. Molodyi vchenyi – Young scientist, 9 (49), 433–436 [in Ukrainian].*

Demianchuk M. R. Pedagogical conditions of vocational training of future junior specialists in nursing

The article argues that reformation tendencies in medical field cause the renewing of the system of vocational training of future junior specialists in nursing. Choose of directions of improvement of training of students of a certain specialty involves creation in medical college of such an educational environment in which different factors will be combined: formation of stable motives of becoming both competent and highly qualified specialists in future nurses on the basis of cognition of professional qualities and own needs for personal growth; influence on the student's personality of optimal pedagogical means and technologies of teaching with using modern educational and methodical provision, updated content of educational material, pedagogical mastery of the pedagogical corps of medical college; integration of theoretical and practical training of students with a purpose of developing necessary abilities and skills, which will indicate the readiness of future junior specialists in nursing to work in the specialty; students' awareness of their professional identity with the professional activities of junior nursing staff, etc.

The defined characteristics have been taken into account in the definition of the following pedagogical conditions of vocational training of future junior specialists in nursing: creation of motivational-valuable professionally oriented educational environment in medical college; direction of competence approach to ensuring interdisciplinary and integrative theoretical training; convergence of interactive, problematic and simulation study in praxeological training of future junior specialists in nursing; formation of professional identity in professionally mobile future junior specialist in nursing.

It has been generalized that updating of the system of vocational training of future junior specialists in nursing provides the development, methodical support and realization of optimal pedagogical conditions that will contribute to the creation of such educational environment, in which among the medical colleges students well-defined characteristics of modern specialist, indicating his/her readiness to professional activities will be formed.

Key words: pedagogical conditions, medical college, nursing, junior specialists, vocational training.

УДК 378.147: 373.3.011.3

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.73-1.21>

Джаман Т. В.

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ**

У статті порушено актуальну педагогічну проблему пошуку методологічних підходів, які б відповідали новим вимогам до підготовки вчителів початкової школи для професійної діяльності в умовах інклюзивного навчання. Проблема полягає в соціальному замовленні суспільства на впровадження інклюзії як інноваційної форми навчання, необхідності побудови відповідного соціокультурного освітнього середовища та переосмислення ціннісних установок професійної освітньої діяльності в умовах інклюзивного навчання, пошуку сучасних підходів до навчання для реалізації реформи освітнього простору в Україні.

Мета наукової розвідки – на основі аналізу літератури з проблеми дослідження визначити й описати методологічні підходи до підготовки вчителів початкової школи для професійної діяльності в умовах інклюзивного навчання; обґрунтувати можливість виокремлення інклюзивного підходу, що дасть змогу підвищити якість фахової підготовки. Використані методи зумовлені специфікою досліджуваного питання: аналіз та узагальнення теоретико-методологічної та науково-педагогічної літератури з використанням елементів порівняльного та системного аналізу з метою зіставлення різних поглядів на проблему; провідним на цьому етапі дослідження був описовий метод. У процесі роботи виявлено, що серед загальнодидактичних підходів найбільше відповідають інклюзії особистісний, системний, контекстний, міждисциплінарний, компетентнісний, аксіологічний, комунікативно-діяльнісний, технологічний. З'ясовано, що особлива увага має приділятися реалізації середовищного, диференційованого підходів та інтеграції традиційного й корекційного навчання в закладах інклюзивної освіти. Проведене дослідження дає змогу стверджувати, що система фахової підготовки вчителів до роботи в умовах інклюзивного навчання передбачає як кінцевий результат формування соціально-педагогічної компетентності, структурним компонентом якої є інклюзивна субкомпетентність. Сутність інклюзивного підходу визначено як спрямованість освітнього процесу на набуття спеціальних знань, умінь, досвіду щодо надання освітніх послуг з урахуванням особливостей психофізичного розвитку всіх учнів; формування провідних рис особистості фахівця, позитивної мотивації до саморозвитку й самореалізації.

Ключові слова: інклюзивна освіта, інклюзивна компетентність учителя початкової школи, підхід до навчання, професійна діяльність.

В Україні тенденція до об'єднання загальноосвітньої та спеціальної системи навчання в єдину систему інклюзивної освіти передбачає спеціальну підготовку вчителів до роботи в інклюзивному середовищі,